

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ – 100 РОКІВ

Ювілейна сесія Загальних зборів НАН України 7 грудня 2018 року

7 грудня 2018 року відбулася ювілейна сесія Загальних зборів Національної академії наук України, присвячена 100-річчю від часу заснування НАН України. В офіційних урочистостях взяли участь перші особи держави, високопосадовці дипломатичного корпусу, міністерств та інших центральних органів державної влади, представники вітчизняної та зарубіжної наукової громадськості, творчої інтелігенції, засобів масової інформації.

Ювілейна сесія Загальних зборів Національної академії наук України відбулася 7 грудня 2018 р. у Києві в приміщенні Національного академічного театру опери та балету України ім. Т.Г. Шевченка. Захід було приурочено до 100-річчя від часу заснування НАН України.

В урочистому зібранні взяли участь Президент України П.О. Порошенко, Прем'єр-міністр України В.Б. Гройсман, Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Г.Г. Зубко, Міністр освіти і науки України Л.М. Гриневич, Міністр культури України Є.М. Нищук, перший заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти народний депутат України О.В. Співаковський, інші державні високопосадовці, а також представники вітчизняної та зарубіжної наукової громадськості, творчої інтелігенції, українських та іноземних засобів масової інформації. Ведучим ювілейної сесії був провідний науковий співробітник відділу теорії та історії соціології Інституту соціології НАН України доктор соціологічних наук Олександр Шульга. Після завершення офіційної частини урочистого зібрання відбувся святковий концерт.

Перед відкриттям ювілейної сесії Загальних зборів НАН України її учасники і гості мали змогу переглянути документальний фільм про започаткування в 1918 р. Української академії наук, історію розвитку і сучасні здобутки Академії.

Учасники ювілейної сесії Загальних зборів НАН України під час виконання гімну України

Офіційна частина святкувань розпочалася з виступу Президента України Петра Олексійовича Порошенка. Звертаючись до присутніх, він сказав:

«Цей рік проходить під знаком 100-річчя Української національної революції, і ми віддаємо належне подіям і людям, які заклали основи української державності. Ці основи виявилися достатньо міцними, щоб витримати всі бурі, які проносилися над нашою землею.

Сьогодні свій 100-літній ювілей відзначає Національна академія наук України — найцінніший інтелектуальний спадок тієї великої доби. За цей час вона виросла в один із найпотужніших наукових центрів Європи. Результати її наукового пошуку прославили Україну в усьому світі. Важливо й те, що Академія завжди була національною — в найвищому розумінні цього слова. Засновник Академії Володимир Вернадський вважав, що її роль полягає в тому, щоб допомагати зростанню української національної свідомості та розквіту україн-

ської культури. Утвердження в Україні науки, як однієї з найважливіших сфер людської діяльності, було важливим, оскільки сприяло всесвітньому визнанню української держави та української культури.

Таке розуміння В. Вернадським ролі Академії повністю відповідало баченню гетьмана Павла Скоропадського. Культурна політика його уряду передбачала, в тому числі, українізацію шкіл та створення українських університетів. Слід віддати належне мудрості гетьмана, який, попри воєнні дії, не розпорядився відкласти справу створення Академії, посилаючись на потребу вирішення більш важливих і нагальних поточних проблем, а погодився зробити це негайно і остаточно. І хоча через чвари політиків Українська революція тоді не змогла перемогти, розуміння великої мети жило і давало сходи.

Повторю, Академія завжди була національною. У лавах дисидентського і правозахисного руху, в складі парламенту, який прийняв Акт

проголошення незалежності України, ми бачили сотні патріотів, які вийшли зі стін Академії наук.

Від імені Української держави, від імені українського народу щиро вітаю Академію з ювілеєм і бажаю їй і далі перебувати на передньому краї наукового пошуку, пошуку знань, утвердження свободи і незалежності нашої держави!

А ще згадаємо, що в один час з Академією народилася людина, якій судилося очоловати цю установу більшу частину її історії. З іменем Бориса Євгеновича Патона — великого вченого і беззаперечного лідера української науки — пов'язані не лише високі здобутки, а й усе життя нашої Академії. Вітаю Вас, дорогий Борисе Євгеновичу, з унікальним ювілеєм! Глибоко шаную Вас і все, що Вами зроблено. Бажаю доброго здоров'я, радості від справ і від людей, які Вас оточують!

Досвід і науковий потенціал Академії особливо незамінний тепер, коли Революція Гідності відкрила перед Україною шлях до Євросоюзу і шлях до НАТО. Хочу наголосити, що ми не з порожніми руками входимо до європейського освітнього і наукового простору. Нас сприймають як важливого партнера, про що свідчить представництво закордонних гостей у цій залі.

Реалізація Угоди про асоціацію України з ЄС, використання всіх переваг зони вільної торгівлі неможливі без наукового супроводу і активного впровадження результатів наукового пошуку. Очевидно, держава і наукова спільнота шукатимуть нові форми організації цього пошуку, основані на європейських моделях і власному історичному досвіді. Рішення про це вже прийнято і Президентом, і Верховною Радою, і Урядом. Тепер давайте прискоримо роботу над цими змінами.

Україна вже обрала свій шлях. Однак цей вибір доводиться захищати від російської агресії. Враховуючи досвід Української революції і досвід недавніх подій, ми тепер розуміємо, що армія — це не просто атрибут, а головна гарантія незалежності, гарантія української державності. Повага до неї, готовність її розбудувати,

Президент України П.О. Порошенко і Президент НАН України Б.Є. Патон

підтримати є невід'ємною частиною національної ідентичності. За останні чотири роки ціною великих зусиль всього народу України було створено нову армію, здатну захистити свою країну, зупинити агресора. Як Верховний головнокомандувач визнаю вагому роль української науки в модернізації озброєння, в появі на фронті нових зразків озброєнь і військової техніки. Учені Академії активно проводять дослідження, спрямовані на зміцнення оборони і безпеки держави.

Зі зрозумілих причин я не можу розповісти докладно, але наведу лише загальну інформацію. Науковці Академії створили радіолокаційну станцію Х-діапазону, наземний комплекс далекої оптико-цифрової розвідки, системи виявлення безпілотних літальних апаратів і пересування особового складу та техніки супротивника. Розроблено також нові технології прозорості та кераміко-композитної броні для додаткового захисту військової техніки, технології зміцнення стволів артилерійського озброєння, вдосконалено системи захисту інформації, розроблено нові методи криптографічного аналізу. Серед робіт медичного призначення відзначаю вітчизняні біоматеріали для відновлення кісткової тканини, програмно-апаратні комплекси для визначення в польових умовах глибини шокowego стану пораненого, сучасну технологію кріоконсервації клітин крові. В останні роки багатьох авторів цих робіт було удостоєно Державної премії України в галузі науки і техніки та інших високих нагород.

Виступ Президента України Петра Порошенка

«Укроборонпром» готовий і надалі підтримувати і фінансувати такі дослідження, для чого ми завжди знайдемо джерела фінансування, адже йдеться про саме існування Української держави. Зі свого боку, від учених ми очікуємо їх зорієнтованості на кінцевий результат, на роботу в дуже стислих часових рамках, їх розуміння сучасних політичних і економічних реалій.

Академія має великий досвід того, як робота на оборону держави забезпечує високу наукову вартість результатів. Ми добре знаємо, що саме завдяки цьому українська наука зайняла лідерські позиції в електрозварюванні, ракетно-космічній галузі, кібернетиці, енергетиці, матеріалознавстві. Знаємо і те, що завжди увага замовника приділялася доведенню наукових здобутків до стадії промислового виробництва. Впевнений, що тепер настав час згадати про цей досвід і адаптувати його до сучасних реалій.

Армія захищає все, що є дорогим для нас, нашу землю, наші родини. А ще вона захищає нашу мову — основу основ нашої ідентичності. У день ювілею хочу нагадати, що одразу після заснування Академії наук при ній було створено окрему Правописно-термінологічну комісію, яку очолив академік Агатангел Крим-

ський. Результат її роботи, схвалений Спільним зібранням УАН, було оприлюднено в 1921 р. під назвою «Найголовніші правила українського правопису». Цей правопис відкрив можливості для масової україномовної освіти, преси і книговидавництва, для всього того процесу, який ми називаємо національним відродженням і який було брутално знищено наступними репресіями.

Після Революції Гідності відбувається динамічне утвердження державної української мови в освіті, в публічному житті. Вона, нарешті, все впевненіше лунає на радіо і телебаченні. Зростають обсяги видання української книжки. До речі, 82% наукових видань учених НАН України друкується українською (порівняно з 2013 р. ця цифра зросла на 13%), решта — англійською та іншими мовами Євросоюзу. Вчені Академії відіграли вагомую роль у фокусуванні уваги суспільства і влади на мовних проблемах. Поза сумнівом, наукова експертиза допомогла Конституційному Суду прийняти справедливе рішення щодо недоброї пам'яті мовного закону 2012 р.

Шлях України в Європу проходить через деконунізацію і відновлення української пам'яті, подолання ворожої пропаганди, викриття безпідставності імперських амбіцій, розвінчання псевдотеорій, які слугують агресору ґрунтом для розмивання української ідентичності. Внесок науковців у цю боротьбу величезний. Упевнений, що робота українських учених, завдяки якій ми вже повернули Україні імена героїв її визвольних змагань, продовжуватиметься.

За минулі 100 років багато чого змінилося. Зміни тривають і зараз. Історія не закінчується. Змінюватиметься і Національна академія наук України. Ми знайдемо рішення проблем оновлення науки і наукової сфери, зростання авторитету науки, інтеграції української науки до європейського інтелектуального простору. До установ Академії та її керівних органів придуть нові молоді люди, молоді сили. Так як це відбулося і в минулому, коли Борис Патон став президентом у 43 роки. Молодим належить майбутнє, їм здобувати нові плоди вічно-зеленого дерева пізнання. Однак, які б зміни

не відбулися, Академія і надалі виконуватиме свою почесну місію, визначену її засновником В. Вернадським, — служити Україні, служити її народу, працювати для цього, здобуваючи силу і славу. Слава Національній академії наук і слава Україні!».

Далі Президент України вручив державні нагороди 12 учасникам сесії з переліку співробітників Академії, яких він своїм Указом відзначив з нагоди 100-річного ювілею НАН України:

- орден князя Ярослава Мудрого II ступеня — Президенту НАН України академіку Б.Є. Патону;

- орден князя Ярослава Мудрого III ступеня — академіку-секретарю Відділення фізики і астрономії НАН України академіку В.М. Локтеву;

- орден «За заслуги» I ступеня — голові Західного наукового центру НАН України та МОН України, директору Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України академіку З.Т. Назарчуку;

- орден «За заслуги» II ступеня — ректору Київського університету права НАН України кандидату юридичних наук Ю.Л. Бошицькому;

- орден «За заслуги» II ступеня — заступнику директора Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України доктору фізико-математичних наук В.І. Засенку;

- орден княгині Ольги III ступеня — завідувачу відділу фізики Сонця Головної астрономічної обсерваторії НАН України члену-кореспонденту НАН України Н.Г. Щукіній;

- медаль «За працю і звитягу» — провідному науковому співробітнику лабораторії нанобіотехнології Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України кандидату біологічних наук В.І. Назаренку;

- почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» присвоєно:

- заступнику директора Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України академіку І.В. Кривцуну;

- заступнику директора Інституту прикладних проблем механіки і математики

Президенту НАН України академіку Б.Є. Патону орден князя Ярослава Мудрого II ступеня

ім. Я.С. Підстригача НАН України доктору фізико-математичних наук В.О. Пелиху;

заступнику директора Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академіку М.А. Тукалу;

директору Інституту надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України академіку В.З. Туркевичу;

генеральному директору Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України академіку М.Ф. Шульзі.

Прем'єр-міністр України Володимир Борисович Гройсман, звернувшись до присутніх з вітальним словом, сказав: «Науковий прогрес за останнє століття докорінно змінив наше життя, і беззаперечно, славетна 100-річна історія Академії — це історія наукових перемог світового рівня. Зі здобуттям Україною незалежності перед українською наукою постало багато викликів і нових завдань. Ми знаємо, наскільки швидко розвиваються сьогодні наука і технології у світі, і розуміємо, що Україна має бути серед лідерів у цій сфері, а економічного зростання неможливо досягти без належного рівня підтримки науки. Особливо це важливо сьогодні, коли нам кожного дня доводиться виборювати своє право на незалежність, територіальну цілісність, відстоювати власний вибір українського народу.

Виступ Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана

Українська наука має визначні здобутки, які можуть бути використані в різних галузях економіки — у сфері оборони і безпеки, медицини, транспорту, для підвищення енергоефективності та енергоощадності, що сприятиме зростанню якості життя в нашій країні і зміцненню незалежності держави. Зараз ми починаємо вибудовувати абсолютно нову інфраструктуру для підтримки розвитку української науки. У нас працює Національна рада з питань розвитку науки і технологій, уже створено і в 2019 р. почне працювати Національний фонд досліджень. Усі ці елементи інфраструктури покликані забезпечити належний рівень підтримки і фінансування наукових розробок, створення нових технологічних рішень. Крім того, нам потрібно забезпечити швидкий і дієвий механізм трансферу наукових розробок у реальний сектор економіки.

Перед українським урядом стоїть завдання побудувати сильну економіку, в якій наука повинна мати достатньо велику питому вагу. А це покладає нові завдання і на Національну академію наук України, і на національні галузеві академії наук. Наступні 100 років будуть не менш, а скоріше за все, більш динамічними, ніж попереднє століття, і ми будемо постійно стикатися з новими викликами. Тому ми всі

маємо усвідомлювати, що належний рівень підтримки науки є запорукою успіху нашої держави.

У цей знаменний 100-річний ювілей я хочу привітати Бориса Євгеновича Патона — людину-епоху, людину, яка не лише є гордістю України, а й відома в усьому світі. Хочу побажати Вам, вельмишановний Борисе Євгеновичу, міцного здоров'я, благополуччя, щоб усе добре, що Ви зробили, завжди поверталось сторицею Вам і всім, хто причетний до розвитку науки в нашій державі».

Потім слово взяв Президент НАН України академік Борис Євгенович Патон. Від імені всіх науковців він висловив вдячність Президенту України і Прем'єр-міністру України за увагу до Академії та її співробітників і зазначив: «Протягом усього свого існування Академія докладала максимум зусиль для економічного, соціального, культурного розвитку Української держави. Тому можна з упевненістю сказати, що ця ювілейна дата є визначною не лише для самої Академії, а й для всієї науки, культури та всієї України. Підтвердженням цього є Указ Президента України та розпорядження Кабінету Міністрів України про відзначення 100-річчя Національної академії наук на загальнодержавному рівні».

Окремо академік Б.Є. Патон подякував Президенту України Петру Олексійовичу Порошенку за високу оцінку роботи вчених Академії та за виступ, сповнений розуміння сучасного стану науки, науково-технічного прогресу, справжньої турботи про подальшу долю науки, а співголови Організаційного комітету з підготовки та відзначення 100-річчя заснування НАН України, Прем'єр-міністру України Володимиру Борисовичу Гройсману — за теплі слова на адресу вчених Академії та велику роботу, проведenu ним з підготовки святкових урочистостей.

«Дозвольте запевнити, що Національна академія наук України і надалі буде плідно працювати, зберігати та розвивати свої наукові школи і традиції, відігравати належну їй роль у житті нашого суспільства», — сказав на завер-

шення свого виступу Президент НАН України академік Б.Є. Патон.

Слід зазначити, що проявом великої уваги до ювілею Національної академії наук України стала присутність на сесії представників вітчизняної та зарубіжної наукової громадськості, творчої інтелігенції, засобів масової інформації, дипломатичного корпусу, міністерств та інших центральних органів державного управління. Так, участь у святковому заході взяли іноземні делегації ЮНЕСКО, Асоціації європейських академії наук (ALLEA), Міжнародної асоціації академії наук (МААН), Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (IIASA), Австрійської академії наук, Національної академії наук Азербайджану, Національної академії наук Білорусі, Болгарської академії наук, Національної академії наук Республіки Вірменія, В'єтнамської академії наук і технологій, Національної академії наук Грузії, Естонської академії наук, Національної академії наук Республіки Казахстан, Китайської академії наук, Литовської академії наук, Академії наук Молдови, Польської академії наук, Словацької академії наук, Національної академії наук Сполучених Штатів Америки, Німецького дослідницького товариства (DFG), Міжнародного інституту зварювання та представники інших провідних наукових центрів та установ світу.

Зокрема, перед учасниками і гостями ювілейної сесії Загальних зборів НАН України виступив Голова Президії НАН Білорусі, керівник Міжнародної асоціації академії наук (МААН) академік Володимир Григорович Гусаков. Від імені НАН Білорусі він привітав високе зібрання та подякував організаторам заходу за можливість висловити привітання з нагоди 100-річчя НАН України. «Ми з великою цікавістю стежимо за розвитком науки в Україні та її флагмана — Академії наук. Знаємо і шануємо засновника і першого президента УАН геолога і геохіміка В.І. Вернадського, перших академіків УАН — істориків Д.І. Багалія і О.І. Левицького, економіста М.І. Тугана-

Виступ Президента НАН України академіка Бориса Євгеновича Патона

Барановського, філолога М.І. Петрова, біолога М.Ф. Кащенко, механіка С.П. Тимошенка та ін. Ми пам'ятаємо заслуги українських учених у галузі штучної ядерної реакції, розщеплення ядра літію, створення прискорювача заряджених частинок, трикоординатного радіолокатора дециметрового діапазону, а також технології автоматичного зварювання під флюсом для корпусів танків, артилерійських систем, авіабомб, що відіграло важливу роль у перемозі у Великій Вітчизняній війні. У 1950-х роках ми вивчали ваш досвід з розроблення в лабораторії професора Лебедева першої в континентальній Європі універсальної електронної обчислювальної машини, а в 1960-х — зі створення в цій самій лабораторії ЕОМ «Київ», за допомогою якої вперше у світі проводилися експерименти з дистанційного керування технологічними процесами. Навіть цей невеличкий екскурс переконливо свідчить, що історія НАН України нерозривно пов'язана з видатними досягненнями в різних сферах наукової діяльності.

У 1993 р. за ініціативою української Академії було створено МААН і майже чверть століття НАН України виконувала в ній базові організаційні функції, постійно тримаючи в полі зору питання сталого розвитку національних академії — членів МААН. Особливу подяку за це далекоглядне рішення дозвольте висловити

Виступ Голови Президії НАН Білорусі, керівника МААН академіка В.Г. Гусакова

Президенту НАН України академіку Борису Євгеновичу Патону.

Розвиток суспільства неможливий без науки, а прогрес у фундаментальній та прикладній науці немислимий без взаємодії вчених. Зокрема, історичний фундамент тісного співробітництва між науковими організаціями та окремими вченими Білорусі та України закладався ще за радянських часів, коли до післявоєнної Білорусі для відродження практично знищеної науки приїхали відомі науковці з різних республік СРСР, у тому числі з України.

Прикметно, що й нині наші країни послідовно зміцнюють механізми науково-технічного співробітництва на основі кооперації інтелектуальних ресурсів. Велике спасибі за це керівникам наших держав! Важливо підкреслити, що наукова і науково-технічна співпраця білоруських і українських учених, спрямована насамперед на координацію дій та спільне вирішення найважливіших проблем, що становлять взаємний інтерес для наших держав, дедалі більше набуває цілеспрямованої динаміки. Зміцнення партнерства дає змогу формувати спільні проекти як на тривалу перспективу, так і на короткий період. Функціонує білорусько-український центр з науково-технічного співробітництва, в рамках Договору про співробітництво між нашими академіями проводяться

багаторічні спільні дослідження. Засновано премію трьох академій — Білорусі, України і Молдови — за видатні досягнення в науці. Напрацьовано правову базу для спільної роботи в рамках програм транскордонного співробітництва ЄС (Польща, Білорусь, Україна), територіального співробітництва країн Східного партнерства та програми «Горизонт-2020», а також для виконання спільних проектів білоруського і українського фондів фундаментальних досліджень. У 2017 р. підписано оновлену версію договору про співробітництво між нашими академіями. Нові перспективи відкриває для нас перший Форум регіонів Білорусі й України, який нещодавно відбувся в Гомелі. Ми визначили також напрями співробітництва в таких галузях, як космічні дослідження, використання атомної енергії, штучний інтелект, інформатика, нанотехнології, композиційні матеріали, біотехнології та ін.

У світі сьогодні найбільші надії покладаються саме на ресурс науково-технічного розвитку. Образно кажучи, спорт дає країні відомість, міжнародна торгівля створює економічний базис, але тільки через науку та інновації країна набуває справжнього авторитету. У найближчій перспективі ми маємо ставити перед собою ще амбітніші завдання, започатковувати великі інноваційні проекти і програми, в тому числі зі створення спільних науково-виробничих центрів, підприємств у рамках спільних технопарків, а також нам потрібно сформувати перелік пріоритетних тем для проведення спільних проривних досліджень, розроблення і впровадження у виробничу сферу новітніх технологій. І насамперед нам слід створити Міжакадемічну раду, яка допоможе виконати всі ці завдання.

Глибоко переконаний, що саме творчий потенціал білоруської та української науки, потенціал усіх країн — членів МААН дасть можливість на належному рівні забезпечити соціально-економічний розвиток наших держав і духовний розвиток наших суспільств».

Далі до слова було запрошено першого заступника Голови Комітету Верховної Ради

України з питань науки і освіти народного депутата України Олександра Володимировича Співаковського. «Для мене велика честь у цей історичний день стояти тут, перед вами, оскільки, починаючи з аспірантури Інституту математики НАН України, до якої я вступив 36 років тому, все моє життя так чи інакше пов'язане з Академією», — зізнався він. «Я хочу, щоб ми всі усвідомлювали роль НАН України як інституції, в якій не лише створюються нові знання і нові технології, а й формується нова генерація талановитої молоді. Саме поєднання досвідченості академіків і членів-кореспондентів та пасіонарності молоді може забезпечити сталий розвиток України.

На жаль, ми сьогодні ще недостатньо розуміємо роль людського капіталу в структурі національного багатства України. Так, у розвинутих країнах світу частка людського капіталу досягає 85 %, чим і забезпечується їх потужний розвиток. За даними Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, у 1992 р. у структурі національного багатства України людський капітал становив 57 %, а сьогодні це лише 47 %. Ми маємо зрозуміти, що інвестиції в Національну академію наук, в національні галузеві академії наук, в університетську науку — це інвестиції в майбутнє. Якщо найближчим часом нам вдасться вийти на позначку 60–65 % людського капіталу в структурі національного багатства, ми виведемо країну з нинішньої стагнації».

Звертаючись до науковців НАН України, Олександр Співаковський наголосив: «Ваша роль полягає в забезпеченні наступності, безперервності передачі ваших знань талановитій молоді з тим, щоб вона залишалася в Україні. Верховна Рада України разом з МОН України забезпечили прийняття Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». І надалі ми боротимемося за те, щоб головні норми цього закону виконувалися. Разом із Кабінетом Міністрів України ми забезпечили створення Національного фонду досліджень України, і 262 млн грн на його діяльність у наступному році — це грантові фінансові ресурси, до яких матимуть доступ наші молоді вчені».

Виступ першого заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти народного депутата України О.В. Співаковського

Олександр Співаковський привітав НАН України та її Президента академіка Б.Є. Патона зі 100-річними ювілеями і підкреслив, що Академія — це те інтелектуальне ядро, яке й надалі розбудовуватиме Україну. На завершення він зачитав учасникам святкового зібрання привітання від Голови Верховної Ради України народного депутата України Андрія Парубія та оголосив розпорядження очільника Парламенту щодо нагородження трудового колективу НАН України грамотою Верховної Ради України.

На зібранні був присутній високий зарубіжний гість — Президент Китайської академії наук академік Бай Чунлі. У своєму виступі він зазначив, що з великим задоволенням долучився до відзначення двох сторічних ювілеїв — 100-річчя Національної академії наук України та 100-річчя її Президента академіка Б.Є. Патона — «легендарної ікони української науки та інновацій».

«У цей історичний для України момент дозвольте мені від імені Китайської академії наук щиро і тепло привітати Україну та всіх вас зі значними досягненнями, яких ваша країна і особисто Борис Патон досягли в науці та інноваціях. Деякі з цих здобутків мають сві-

Виступ Президента Китайської академії наук академіка Бая Чунлі

тове значення і зробили визначний внесок у розвиток людської цивілізації», — сказав академік Бай Чунлі. Він наголосив, що Китайська академія наук має бажання зміцнювати і розширювати співпрацю та обміни з українською Академією. За словами академіка Бая Чунлі, останніми роками між двома академіями активно розвивається плідне і взаємовигідне співробітництво за широким спектром напрямів. «Якщо зазирнути вперед, ми маємо всі підстави для подальшого розширення й розвитку цієї співпраці на основі вже досягнутого успіху задля зміцнення нашого інноваційного потенціалу, вирішення спільних проблем, поліпшення якості життя та зростання економіки. Китайська академія наук як найбільша національна науково-дослідна організація Китаю відіграє багатофункціональну роль у розвитку науки та інновацій, зокрема у проведенні досліджень, створенні новітніх розробок, у сфері вищої освіти, здійсненні наукової експертизи тощо. Наші останні зусилля, успіхи та внесок у розвиток економіки дають нам змогу втримувати сильні позиції в китайській науковій та інноваційній сфері. Ми добре розуміємо, що, співпрацюючи з іншими країнами, ми будемо значно сильнішими.

Національна академія наук України є ідеальним партнером для Китайської академії

наук. Ми бачимо багато напрямів, за якими можемо ефективно доповнювати одне одного, маючи взаємну вигоду та користь для обох країн. Саме на спільну користь і націлена китайська ініціатива «Один пояс — один шлях».

На завершення виступу Президент Китайської академії наук академік Бай Чунлі висловив щирі сподівання, що візит делегації Китаю до України на урочисті заходи з нагоди 100-річного ювілею НАН України сприятиме «поглибленню співпраці між двома великими академіями та піднесе наше партнерство на новий, вищий рівень на користь обох академій та обох наших величних країн».

Від імені вітчизняної університетської спільноти зі 100-річчям НАН України привітав голова Співки ректорів вищих навчальних закладів України, ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка академік Леонід Васильович Губерський. «Національна академія наук України має визначні успіхи. Їх знає весь світ. Для нас же, освітян, важливо те, що одним із головних напрямів діяльності Академії є забезпечення нерозривного зв'язку між наукою і освітою, зокрема забезпечення ефективної і постійної взаємодії академічних установ з університетами. І це зрозуміло, адже міжнародна практика свідчить передусім про історичний зв'язок між формуванням академій і розвитком національних університетів. Наочним підтвердженням цього є історія НАН України. Ідею створення Української академії наук запропонували саме університетські професори Микола Василенко і Володимир Вернадський. Більшість перших співробітників Академії та її керівників були випускниками і викладачами Київського університету Святого Володимира. Зокрема, в різні часи Академію очолювали Володимир Вернадський, Микола Василенко, Орест Левицький, Володимир Липський, Данило Заболотний, Олександр Богомолець. 20 із 30 академічних кафедр, які існували в 1920-х роках, — такою тоді була структура Академії, — також очолювали вихованці або працівники Київського університету. Серед них — Михайло Грушевський, Агатан-

гел Кримський, Сергій Єфремов, Володимир Перетц, Георгій Пфейффер, Микола Крилов, Іван Шмальгаузен, Дмитро Граве, Павло Тутковський, Борис Срезневський, Костянтин Воблий, Олексій Гіляров та ін. Відтак, уже на початку зародження Української академії наук було закладено фундаментальні основи тісної та ефективної співпраці університетів з академічними установами.

Сьогодні практично немає українських університетів, які б не співпрацювали з інституціями Національної академії наук України. Провідні університетські науковці входять до складу Академії, наші об'єднані зусилля збагачують потенціал української науки та поглиблюють творчі зв'язки університетів і Академії. Така співпраця стосується не лише наукової, а й освітньої роботи — як з підготовки наукових кадрів, так і щодо участі вчених Академії у виробленні змісту вищої освіти та навчального процесу. Провідні вчені академічних установ ведуть студентів та аспірантів дослідницькими дорогами, залучають їх до самостійного наукового пошуку, до створення наукових розробок, формують творчі наукові школи.

Наведу приклад співпраці Академії і Київського національного університету імені Тараса Шевченка. З кінця 1980-х років успішно функціонує Відділення цільової підготовки КНУ імені Тараса Шевченка при НАН України. Наші вчені проводять спільні дослідження. Академіки, члени-кореспонденти, доктори наук Академії здійснюють наукове керівництво докторантами й аспірантами, є членами спеціалізованих вчених рад Університету. Щороку близько 200 співробітників Академії беруть участь у викладацькій роботі та керівництві науковою практикою студентів в академічних установах».

Подякувавши Національній академії наук України та її Президенту академіку Борису Євгеновичу Патону за тісну співпрацю з вищою школою та постійну підтримку університетської науки, академік Л.В. Губерський додав: «Сучасні світові тенденції вимагають єдності науки, освіти та інновацій. Саме на цьому неодноразово наголошував і наш Президент

Виступ голови Співки ректорів вищих навчальних закладів України, ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка академіка Л.В. Губерського

Петро Олексійович Порошенко. І тому нового змісту має набути співпраця університетів з науковими установами Академії. В нинішніх умовах на передній план виходить необхідність об'єднання наших ресурсів та інтелектуального потенціалу для досягнення спільних результатів. Насамперед це стосується пошуку нових джерел фінансування, створення науково-навчальних центрів для спільних досліджень у проривних галузях науки, вироблення ефективного механізму впровадження наукових результатів, поглиблення співпраці із зарубіжними партнерами, поліпшення індивідуальної роботи з талановитою молоддю та спільних зусиль, спрямованих на створення підручників, навчальних посібників і науково-популярної літератури. Крім того, наші науковці і надалі мають працювати над вирішенням актуальних проблем забезпечення економічного зростання і, що особливо важливо сьогодні, зміцнення обороноздатності нашої країни».

Потім до слова було запрошено Генерального конструктора — Генерального директора Державного підприємства «Державне кийське конструкторське бюро «Луч» Олега Петровича Коростельова. Привітавши присутніх

Виступ Генерального конструктора — Генерального директора ДП «Державне киевське конструкторське бюро «Луч» О.П. Коростельова

зі 100-літнім ювілеєм НАН України від імені колективів підприємств Державного концерну «Укроборонпром», він зазначив: «Ми вступили в час глибоких позитивних змін у процесі розвитку науки і техніки нашої держави. Перше десятиліття незалежності України було нелегким періодом для підприємств вітчизняного оборонно-промислового комплексу. За відсутності сталого замовлення на виробництво озброєння та військової техніки підприємства виживали за рахунок виконання іноземних замовлень, спираючись при цьому на попередні наукові здобутки і накопичений досвід.

Військова агресія та воєнні дії поставили сьогодні перед науковими організаціями і підприємствами ОПК важливе завдання з розвитку наукомістких напрямів створення сучасних зразків озброєння та військової техніки з метою нарощування оборонного потенціалу країни. Держава спрямувала значні кошти на фінансування оборони, створення армії нового типу та її озброєння, причому не лише в кількісному, а й у якісному плані. Це потребує значної уваги до розвитку напрямів теоретичної та прикладної науки у таких галузях, як спеціальна хімія (розроблення та виробництво ракетних палив і вибухових речовин різних типів); конструкційні матеріали (надлегкі та високо-

міцні, в тому числі композитні); оптоелектроніка (розроблення приладів, які забезпечують якісне денне й нічне бачення, вимірювання дальності); точне приладобудування; створення диференціальних навігаційних систем, датчиків кутових швидкостей, лінійних та кутових прискорень; розроблення новітніх головок самонаведення та різних видів озброєння; інформаційних технологій тощо. Хочу відзначити плідну співпрацю з Інститутом проблем реєстрації інформації, Інститутом електровзв'язування ім. Є.О. Патона та іншими науковими установами НАН України. Нещодавні випробування нового озброєння, створеного в Україні, засвідчили, що наша держава спроможна розробляти і виробляти сучасне високотехнологічне озброєння світового рівня.

Завдяки зусиллям Президії НАН України почався поступальний рух щодо вирішення конкретних завдань з розроблення новітніх зразків озброєння. Цю практику потрібно продовжувати, пришвидшуючи впровадження результатів наукових досліджень у промисловість. У свою чергу, промисловість має тісніше співпрацювати з установами НАН України, узгоджувати з ними технічні завдання, залучати науковців до розроблення зразків нового озброєння, проведення науково-дослідних робіт, посилити взаємну відповідальність за впровадження наукових досягнень.

Співпрацюючи з науковими установами, я переконався в тому, що Україна має високий науково-технічний потенціал. Дивлячись на ентузіазм учених, я впевнений у нашому майбутньому. Хочу побажати Національній академії наук нових творчих досягнень, а науковцям — подальшого професійного зростання. В усі часи ви доводили, що Україна є високотехнологічною державою, здатною забезпечити світовий рівень своєї науки і промисловості».

Президент НАН України академік Б.Є. Патон у своєму заключному слові подякував всім доповідачам за теплі слова і побажання, висловлені на адресу Національної академії наук України. Він також висловив вдячність Організаційному комітету з підготовки та відзна-

чення 100-річчя заснування Національної академії наук, який здійснив велику роботу з підготовки свята в Національному академічному театрі опери та балету України ім. Т.Г. Шевченка та інших ювілейних заходів; організаціям та окремим особам, які надіслали вітання Академії з нагоди її ювілею; Міністерству освіти і науки України, Міністерству культури України, Міністерству закордонних справ України, Міністерству інфраструктури України, Національному банку України та іншим державним структурам, які надавали допомогу під час підготовки та проведення святкування;

засобам масової інформації за інформаційну підтримку.

Після завершення офіційної частини ювілейної сесії Національної академії наук України відбувся концерт класичної музики у виконанні оркестру «Київ-Класик» під керівництвом диригента Національного академічного театру опери та балету України ім. Т.Г. Шевченка, заслуженого діяча мистецтв України, народного артиста України, артиста ЮНЕСКО в ім'я миру, доктора мистецтвознавства, професора Германа Макаренка.

Олена Мележик